

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Oslo, 06.04.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/3103

Saksbehandler:
Linn Bryhn Jacobsen

Høringssvar fra Miljødirektoratet til Gjedremutvalgets rapport «Kunnskapssektoren sett utenfra»

Vi viser til Kunnskapsdepartementets høring (av 11.01.2016) av Gjedremutvalgets rapport «Kunnskapssektoren sett utenfra». Utvalget foreslår omorganisering for Kunnskapsdepartementets underliggende institusjoner. Samarbeidet med kunnskapssektoren er viktig for Miljødirektoratet. Vi er bruker av tjenester fra flere av institusjonene som omtales i rapporten, og det er viktig for oss at oppgavene disse institusjonene har videreføres. Vi gir med dette innspill til hvilke oppgaver dette er, og hvilke forutsetninger for oppgaveløsningen som bør ivaretas ved en eventuell ny organisering.

Miljødirektoratet har samarbeid med følgende av de institusjonene utvalget omtaler:

- Naturfagsenteret
- Artsdatabanken
- Meteorologisk institutt
- Forskningsrådet

Utvalget foreslår ingen endringer i organiseringen av Forskningsrådet, og viser videre til produktivitetskommissjonens behandling av organiseringen av forskningen i sin andre rapport (som også er på høring). Miljødirektoratet støtter utvalgets vurderinger, og har ingen ytterligere kommentarer til utvalgets forslag.

For hver av de øvrige institusjonene gjør vi under rede for

- Miljødirektoratets rolle og oppgaver som er relevant for vår kobling mot de omtalte institusjonene
- Tjenester og oppgaver institusjonene gjør som er viktige for Miljødirektoratet
- Synspunkter på utvalgets forslag som kan få konsekvenser for Miljødirektoratet

Naturfagsenteret

Miljødirektoratets rolle som kunnskapsleverandør til skolene og pådriver for økt deltagelse i friluftsliv

Miljødirektoratet skal formidle miljøkunnskap og drive naturveiledning. Målet er å skape miljøengasjement ved å øke kunnskapen om miljøutfordringene og om klima, natur og miljø blant den oppvoksende generasjon. Forskning, kartlegging og overvåking gir stadig ny kunnskap, og det er derfor viktig å kunne tilby oppdatert, faktabasert kunnskap til skoleverket. Ved å stimulere til at skolene bruker naturen som arena for læring og aktivitet ([se St. meld 18 \(2015-2016\) Friluftsliv](#)), bidrar vi til økt deltagelse i friluftsliv, som også er viktig for folkehelsa. Naturfagsenteret er en viktig ressurs og samarbeidspartner for disse oppgavene.

Tjenester og oppgaver Naturfagsenteret gjør som er viktige for Miljødirektoratet

[Den naturlige skolesekken](#) er den største satsingen på miljøområdet i kunnskapssektoren. Formålet er å bidra til at barn og unge gjennom opplæringen får kunnskap og bevissthet om bærekraftig utvikling og klodens miljøutfordringer. Samarbeidet med Naturfagsenteret bidrar til at Miljødirektoratet kan målrette og kanalisere relevante ressurser til skolene (for eksempel miljøstatus.no, naturveiledning fra Statens naturoppsyn og informasjonsmateriell om klimaendringer fra FNs klimapanel).

Naturfagsenteret har bygget opp nettverk og kompetanse på flere områder enn naturfagene og naturvitenskaplige problemstillinger, for eksempel tverrfaglig undervisning, bruk av nærmiljøet som læringsarena og utdanning for bærekraftig utvikling. Bruk av nærmiljøet og naturen som læringsarena er relevant i flere fag, og bidrar til at undervisningen oppleves både mer relevant og mer variert for elevene. Dette er også områder som ble pekt på som viktige av Ludvigsen-utvalget ([NOU 2015:8 «Fremtidens skole»](#)).

Den naturlige skolesekken (DNS) ble evaluert med gode resultater av NIFU ([NIFU-rapport 38/2014](#)), som anbefaler videreføring av satsingen. Naturfagsenteret og DNS knytter kompetansen fra universitets- og høyskolesektoren (gjennom regionkontakter) til grunnopplæringen. Faglig-pedagogiske samlinger med oppmerksomhet på læring ute i naturen, utforskende undervisning og teknologiske hjelpemidler som støtter denne type undervisning, synes å ha vært avgjørende faktorer for å nå det positive resultatet. Satsingen DNS fortsetter som en del av regjeringens kunnskapsarbeid rettet mot grunnskolen, jf. [St. meld 14 \(2015-2016\) Natur for livet](#) og [St. meld 18 \(2015-2016\) Friluftsliv](#). DNS er også et av tiltakene i Kunnskapsdepartementets realfagsstrategi «Tett på realfag».

DNS-satsingen eies av Kunnskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Naturfagsenteret er sekretariat og har ansvaret for den daglige driften samt driften av nettstedet naturekken.no, gjennom årlige oppdragsbrev fra Utdanningsdirektoratet, utarbeidet i samarbeid med Miljødirektoratet.

I tillegg til DNS har Miljødirektoratet samarbeid med Naturfagsenteret om kurs, undervisningsopplegg, faglig materiell og informasjonskampanjer.

Det er av stor verdi å kunne benytte Naturfagsenteret ved utviklingsoppgaver. Forskning som Naturfagsenteret gjør på læringsressurser og naturfaglige og tverrfaglige arbeidsmetoder er viktig kunnskapsgrunnlag i dette arbeidet.

Synspunkter på utvalgets forslag som kan få konsekvenser for Miljødirektoratet

Det er viktig for Miljødirektoratet at kompetansen og oppgavene Naturfagsenteret har i dag videreføres, uavhengig av hvilken organisasjonsmodell som blir valgt for framtida. Utvalget foreslår at sentre som kan vise til synlig effekt på utdanningen bør videreføres. Naturfagsenteret bidrar som vist over også med formidling av kunnskap om miljøutfordringene utenfor skolene (for eksempel besøkssentrene). Dette er også viktig for Miljødirektoratet. Videre foreslår utvalget at sentrene som videreføres, omorganiseres til forvaltningsorgan som ikke driver forskning. Etersom forskningen Naturfagsenteret gjør i dag er et viktig kunnskapsgrunnlag for senterets oppgaver, er det viktig at også forskningen videreføres, men ikke nødvendigvis av senteret.

Artsdatabanken

Miljødirektoratets rolle og oppgaver som er relevant for vår kobling mot Artsdatabanken

Miljødirektoratets oppgaveløsning skal være kunnskapsbasert, og vi har ansvar for omfattende miljøovervåking og kartlegging. Informasjonen vi henter inn er et viktig underlag for utviklingen av klima- og miljøpolitikken, og for andre myndigheter og for allmennhetens rett til miljøinformasjon. I tillegg til den kunnskapen vi selv henter inn, er vi avhengig av oppdatert kunnskap fra forskningsmiljøene i vårt arbeid som rådgiver og myndighetsutøver.

På naturmangfoldområdet har kunnskapstilfanget i mange år vært vanskelig tilgjengelig for forvaltningen. Data om artsmangfoldet har vært samlet inn og deponert ved universitetene og hos de naturhistoriske museene, med forskning og dokumentasjon som det primære formålet, mens kunnskapen i liten grad har vært tilrettelagt for forvaltningen.

Det er svært viktig for oss at kunnskapen samles og gjøres tilgjengelig, og her har Artsdatabanken hatt en svært viktig rolle de 10 siste årene.

Tjenester og oppgaver Artsdatabanken gjør som er viktige for at vi utfører disse oppgavene

ADB er en nasjonal kunnskapsbank for naturmangfold. Hovedoppgaven er å formidle oppdatert og lett tilgjengelig informasjon om arter og naturtyper. Oppgavene er innhenting, systematisering og formidling av informasjon og data som ligger hos naturhistoriske museer, forskningsinstitutter, forvaltningsorganer og frivillige organisasjoner. ADB samarbeider tett med de biologiske fagmiljøene for å bygge en faglig og teknisk infrastruktur som gjør kunnskapen lett tilgjengelig for ulike brukere. Miljødirektoratet og ADB samarbeider tett om teknisk infrastruktur og etablering av nasjonale databaser for arter og naturtyper. ADB sin hovedoppgave er å være hovednode og sikre standardisert innsamling av alle «nøytrale» data om arter og naturtyper. Disse dataene danner grunnlag for videre bruk til ulike forvaltningsoppgaver.

[Nasjonal rødliste for arter](#) er selve grunnfjellet i ADB, som Miljødirektoratet og andre baserer seg på i forvaltningen av truede arter og ansvarsarter for Norge. Bakgrunnen for opprettelsen av ADB hvilte

i stor grad på erkjennelsen av behovet for å opprette et uavhengig organ som skulle produsere dette svært viktige faggrunnlaget. Rødlistene oppdateres hvert femte år.

ADB har også ansvaret for å etablere et system for kartlegging av [naturtyper i Norge](#) (NiN). Naturhistorisk museum har på oppdrag fra ADB laget NiN-systemet. Dette systemet danner utgangspunktet for en standardisert kartlegging av naturtyper som grunnlag for arealplanleggingen i Norge.

Tjenesten [Artskart](#) fra ADB er grunnlaget for datasettet «Arter av nasjonal forvaltningsinteresse» som er spesielt tilpasset bruk i plansammenheng. Datasettet er en del av det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Miljøforvaltningen og forvaltningen for øvrig bruker i tillegg Artskart til plansaker og utredninger der det er behov for mer informasjon om arter. Miljødirektoratet og Artsdatabanken utveksler artsdata fra baser som f.eks. Vannmiljø, Naturbase og Lakseregisteret.

Tjenesten [Artsobservasjoner](#) er en rapporteringstjeneste for funn av arter. Her kan frivillige bidra med observasjoner, dokumentasjon og sin kunnskap om arter. Det registreres i snitt 5000 nye funn hver dag, og tjenesten inneholder til sammen godt over 10 millioner poster. Her gjør de frivillige en enorm innsats for å øke samfunnets kunnskapsgrunnlag om artenes utbredelse. Tjenesten drives av Artsdatabanken i samarbeid med SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold). Artsobservasjoner blir i stadig større grad benyttet som Miljødirektoratets lagringssted for observasjoner av arter, herunder også av andre som Miljødirektoratet gir oppdrag til.

[Artsprosjektet](#) skal sikre en langsiktig oppbygging av kunnskapen om arter i Norge, med spesiell vekt på de artene vi vet lite om i dag. Prosjektet ble etablert av Miljøverndepartementet i 2009, og er et viktig element i arbeidet med å styrke kunnskapen som skal ligge til grunn for forvaltningen av naturmangfoldet. Gjennom årlige bevilgninger fra Miljødirektoratet fylles gradvis kunnskapshullet innenfor taksonomi og biosystematikk i Norge. Dette vil i neste omgang gi forvaltningsmessig gevinster ved at forskermiljøene bygger seg opp på dette feltet, og dermed være i stand til å yte forvaltningen bedre råd.

Synspunkter på utvalgets forslag som kan få konsekvenser for Miljødirektoratet

Utvalget foreslår at Kunnskapsdepartementet bør vurdere å legge oppgavene til ADB sammen med 6 andre såkalte 1-4-4 organer inn i et sentralt forvaltningsorgan for universitets- og høyskolesektoren. Organet skal være underlagt Kunnskapsdepartementet. Organene det gjelder er ADB, BIBSYS, Current Research Information System in Norway (CRIStin), Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT), Nasjonalt senter for realfags-rekruttering, Norgesuniversitetet og Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU).

Miljødirektoratet ser flere utfordringer dersom ADB innlemmes i et nytt forvaltningsorgan slik utvalget foreslår.

ADB er i en særegen posisjon med hensyn til brukere og samarbeidspartnere, sammenliknet med de øvrige institusjonene utvalget foreslår å legge inn i det sentrale forvaltningsorganet. Vi kan ikke se at ADB har noe til felles verken på brukersiden eller faglig, med de andre institusjonene.

Videre har ADB et særskilt behov for å være uavhengig fra forvaltningen for å bevare objektivitet og legitimitet (jamfør mandatet til ADB). Det er viktig at kunnskapen vi baserer vår forvaltning på er

objektiv, og at denne uavhengigheten bevarer i en eventuell ny organisering. ADB har lyktes som leverandør av objektiv, nøytral og kvalitetssikret kunnskap til forvaltningen. Ved plassering i et forvaltningsorgan mener vi ADB kan miste denne uavhengigheten.

ADB har en posisjon som et mellomledd mellom forskning og forvaltning. De oppgavene ADB gjør for å tilgjengeliggjøre forskningsdata til bruk i forvaltningen må tilpasses forvaltningens behov, og forvaltningens representasjon i styret sikrer relevans.

Andre momenter det er viktig å ta med i vurderingen av organiseringen, er at dagens organisering av ADB har gitt gode spinoffeffekter. I tillegg til at ADB oppfyller målene som var grunnlaget for etableringen (objektivt kunnskapsgrunnlag og tilgjengeliggjøring av data), har ADB oppnådd høy legitimitet i forskningsmiljøene. ADB har greid dette ved å fungere mer som et nav som knytter miljøene sammen, enn som en konkurrerende institusjon. Organiseringen med et styre som sikrer brukerinteresser og relevans, samtidig om ADB beholder sin uavhengighet har vært og vil fortsatt være en viktig forutsetning for de gode resultatene. Styrets sammensetning med rullerende representasjon fra forskningsmiljøene bidrar til dette, og representasjonen fra Sabima er viktig for det allmenne og frivillige engasjementet. Denne posisjonen har vært en forutsetning for datamobilisering og det gode samarbeidet mellom forskningsmiljøene, de frivillige organisasjonene og ADB. Dersom ADB organiseres i et sentralt forvaltningsorgan uten den koblingen til brukerne som styret gir, er vi bekymret for videreføringen av samarbeidet. ADB har videre bidratt til at de taksonomiske fagmiljøene og forskning på arter har fått et sårt tiltrengt løft, i en situasjon der bestanden av forskere innenfor feltet er i ferd med å gå av med pensjon.

ADB er i dag knyttet til NTNU og har bygget opp sin tekniske infrastruktur fra NTNU. Ved en eventuell overføring av ADB til et sentralt forvaltningsorgan er det viktig å løse de tekniske utfordringene koblet til utvikling av infrastruktur og utveksling av data.

Miljødirektoratet mener derfor den beste løsningen vil være at ADB videreføres som i dag. Dagens organisering har vært en suksess, og sikrer på en god måte de behovene Miljødirektoratet har. En endret organisering, spesielt i et sentralt forvaltningsorgan slik utvalget foreslår kan få uheldige konsekvenser for det samarbeidet og tilliten ADB har bygget opp mellom de ulike aktørene. Konsekvensene av eventuelt endret organisering må uansett vurderes grundig.

Meteorologisk institutt

Miljødirektoratets rolle og oppgaver som er relevant for vår kobling mot Meteorologisk institutt

Miljødirektoratet er nasjonal koordinator for klimatilpasning, vi skal ha oversikt over nasjonal og global utslippsutvikling, og gjennom bruk av klimaframskrivningene skal vi ha kunnskap om hvordan klimaendringene vil påvirke Norge.

Tjenester og oppgaver Meteorologisk institutt gjør som er viktige for at vi utfører disse

Meteorologisk institutt er den viktigste aktør for å overvåke og varsle været på daglig basis, men også vesentlige for å forutse hvordan klimaparametere (som f.eks. temperatur, nedbør og hyppighet og intensitet til ekstremvær) vil utvikle seg avhengig av hvordan den globale utslippsutviklingen vil endre seg.

Meteorologisk institutt er den ledende partneren i Klimaservicesenteret (KSS), hvor også Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Uni Research er samarbeidspartnere. I tillegg til disse tre organisasjonene er også Miljødirektoratet representert i styret til KSS. Mandatet til KSS er å tilrettelegge og formidle klima- og hydrologiske data slik at de kan brukes til klimatilpasning og i videre forskning om effekten av klimaendringer på natur og samfunn. Målgruppene for KSS er offentlig forvaltning, statlige aktører innenfor infrastruktur, næringsliv, forskere, media o.a. Meteorologisk institutt har også viktige oppgaver i forskning og utvikling av klimatjenester internasjonalt. Sentrale oppgaver er klimarelaterte initiativer i Verdens meteorologiorganisasjon (WMO) som f.eks. Global Framework for Climate Services (GFCS), Global Climate Observing System (GCOS), WMO Commission for Atmospheric sciences (CAS) og WMO Commission for Climatology (CCL), men også i FNs konvensjon for Long-range Transboundary Pollution (LRTAP).

Synspunkter på utvalgets forslag som kan få konsekvenser for Miljødirektoratet

Det er viktig for Miljødirektoratet at Meteorologisk institutt fortsetter å øke sitt engasjement mot klimaspørsmål. Instituttet er en vesentlig bidragsyter til formidling av klimakunnskap, forskning og produksjon av nasjonale klimaframskrivninger. Miljødirektoratet er enig med utvalget i at Meteorologisk institutt produserer offentlige tjenester og bør være et statlig forvaltningsorgan.

Utvalget foreslår overføring til annet departement med faglig tilknytning til met.no. Miljødirektoratets faglige tilknytning til met.no er først og fremst gjennom samarbeidet om KSS. Arbeidet met.no gjør i dette samarbeidet er forskningsbasert, og slik sett ser vi ikke at det er unaturlig at met.no er tilknyttet Kunnskapsdepartementet. Arbeidet met.no gjør - både værvarslings-tjenesten og forskningsaktivitetene - har faglig tilknytning til og er viktig for en rekke sektorer. Det er derfor flere departementer som kan være aktuelle. Vi mener det er behov for en grundigere vurdering av en eventuell overføring til et annet departement. Ved en eventuell overføring til annet departement er det viktig for oss at dette arbeidet met.no gjør på klimaforskning og innen KSS videreføres.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Anne Sundbye
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.